

KAJAANIN LINNAN KOEKAIVAUS

12.-14.6. 2001

Teemu Mökkönen 2001

Museovirasto
Rakennushistorian osasto

ARKISTO JA REKISTERITIEDOT

Kohde:	KAJAANIN LINNA
Kuntanro:	205
Tutkimus:	Kajaanin linnan koekaivaus 12.-14.6. 2001
Ajoitus:	Linna ruotsalaisten perustama 1604, venäläiset räjäyttivät linnan 1716, linna hylätään 1790-luvulla. Linnasaarella ollut venäläisten annaalien perusteella puinen varustus 1500-luvulla.
Peruskartta:	3431 12 KAJAANI
Koordinaatit:	X = 7 125 754 Y = 3 535 724 Z = veden pinta linnan kohdalla n. 129,1 m mpy
Tutkimuslaitos:	Museovirasto rakennushistorian osasto ja Kainuun Museovirasto
Kenttätyönjohtaja:	Teemu Mökkönen
Tutkimuksen kustantaja:	Museovirasto, rakennushistorian osasto
Löydöt:	KM 2001043: 1-11
Diapositiivit:	MV/RHOA 124783: 1-25

Aikaisemmat tutkimukset:

Linnan restaurointihistoria alkaa 1890-luvulta, mutta linna kerrostumien kannalta tärkeimmät tutkimukset tehtiin v. 1937, jolloin linna tyhjennettiin restauroinnin yhteydessä. Aikaisempia puhtaasti arkeologisia tutkimuksia linnassa ei ole tehty.

Kirjallisuus:

Bock, Ior (Toim. J.O. Javanainen) **1996:** *Bockin perheen saaga. Väinämöisen mytologia*. Jyväskylä.

Castrén, Eric 1754: *Historisk och oeconomisk beskrifning öfwer Cajanaborgs län, med wederbörandes tilstådielse under oeconomia professorens och Kungl.Sv. wettensk. Academiens Ledamots Herr Pehr Kalms inseende, för Magister krantsens ärhållande, ti almänt ompröfwande framgifwen i Åbo Academ. öfre sal, den 13. Junii 1754*. Åbo.

Ervasti-Julku, Liisa 1977: Neljä karttaa Kajaanista. *Faravid 1*.

Gardberg, C.J. & Welin, P.O. 1993: *Suomen keskiaikaiset linnat*. Keuruu.

Gebhard, Hannes 1890: Kajaanin linnasta. *Suomen muinaismuisto-yhdistyksen aikakauskirja XI*.

Keränen, Jorma 1986: Uudisraivauksen ja rajasotien kausi. *Kainuun historia I*. Kajaani.

Kronnqvist, Ivar 1938a: Kajaanin linnan rakennushistoriaa. *Suomen museoliiton julkaisu 6*. Kuopio.

Kronqvist, Ivar 1938b: Kajaanin linnan rakennushistoriaa viime vuoden kaivaustutkimusten valaisemana. *Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja XLVIII*.

Kulomaa, J.K. 1998: *Kainuun kansan waiheita vv. 1500-1900*. Jyväskylä.

Lilius, Henrik 1980: Kajaanin raatihuoneentori - torin synty ja rakennusvaiheet 1860-luvulle. *Scripta Historica VI*.

Messenius, Johannes 1932 (Suom. O.V. Itkonen): *Johannes Messeniuksen Suomen riimi-kronikka: esihistoriallinen osa*. Helsinki.

Messenius, Johannes 1985: *Ex Johannis Messenii Scodia illustrata, tomus x seu Chronologia de rebus venedarum borealium, ad Scandiam jurepertinentium, Scilicet Finnonum, et Curladorum ab.* (näköispainos alkuperäisestä 1700-1705). Oulu.

Messenius, Johannes 1997 (Suom. Eero Välikangas *et al.*): *Suomen kronikka*. Tampere.

Museovirasto 1975: *Linnat ja linnoitukset. Museovirasto, Rakennushistorian osasto 1/1975*. Helsinki.

Mäkinen, Vesa 1975: *Suomen vanhat linnat. The Castles of Finland*. Porvoo.

Olsson, Harald 1944: Johannes Messenius' Scandia illustrata. Lund.

Palokangas, Markus et al. (toim.) 1978: *Keski- ja Pohjois-Suomen rauniolinnat*. Helsinki.

Tyrkkö, Martti 1948: *Kajaanin historia II. v.v. 1717-1809*. Kajaani.

Vartiainen, A. 1931: *Kajaanin kaupungin historia I*. Kajaani.

Väisänen, Heino 1998: *Kainuun kansan waiheita vv. 1500-1900*. Jyväskylä.

Painamattomat lähteet: Museoviraston historian osaston topografisen arkiston lehtileikkeet ja vanha kirjeenvaihto.
Museoviraston rakennushistorian osaston arkiston lehtileikkeet ja muu linnaa koskeva aineisto (restaurointia, kirjeitä, löytölueteloja jne.)

Kartano, Erkki 1930-luvun loppu: *Kajaanin linnan synty*. Kahdeksan sivuinen selostus Kajaanin linnan synnystä ja rakennusvaiheista. Arkkitehti Kartano vastasi linnan restauroinnista 1930-luvun lopulla. Käsikirjoitus Kainuun maakuntamuseossa.

Alkuperäisen raportin säilytys:

Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto (MV/RHO), Helsinki.

TIIVISTELMÄ

Kajaanin linnan koekaivaus 12.-14.6.2001 tehtiin Museoviraston rakennushistorian osaston ja Kainuun maakuntamuseon yhteistyönä. Koekaivaus liittyi Kajaanin kaupungin alulle pannaan linnan restaurointi- ja tutkimushankkeeseen. Koekaivauksen tarkoituksena oli selvittää linnan kerrostumien säilyneisyys. Koekaivauksessa kaivettiin kymmenen koekuoppaa linnan eri osiin. Koekuoppien perusteella voidaan todeta suurimman osan linnan kerrostumista tuhoutuneen 1930-luvun lopun restauroinnin yhteydessä, jolloin linnasta poistettiin maamassoja paikoin kolmen metrin vahvuudelta. Linnan tyhjennyksen yhteydessä v. 1937 todettiin linnan lattiatasojen olevan veden peitossa. Tämä johtuu alajuoksulle vuonna 1917 rakennetusta Ämmänkosken voimalaitospadosta, joka nosti veden pintaa linnan kohdalla. Pohjaveden korkean tason takia myös koekuoppien kaivaminen jouduttiin lopettamaan usein kesken ennen täysin puhtaan pohjamaan paljastumista. Osassa koekuopista tavattiin koskemattomia kerroksia, jotka olivat kuitenkin luonteeltaan pohjamaata, johon on sekoittunut pieniä määriä muuta ainesta. Talteen saaduista löydöistä vain kuusi alanumeroa ajoittuu suhteellisen suurella varmuudella linnan käyttöaikaan (kaikki löydöt KM 2001043: 1-11).

Kenttätöistä vastasivat Museoviraston tutkija Teemu Mökkönen ja Kainuun maakunta-arkologi Esa Suominen. Museoviraston puoli kantoi raportointivastuun. Alkuperäinen raportti löytyy Helsingistä Museoviraston rakennushistorian osaston arkistosta.

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	2
2 KAJAANIN LINNAN HISTORIA	2
3 KAJAANIN LINNAN RESTAUROINTIHISTORIA	4
4 LINNAN AIKAISEMMAT ARKEOLOGISET LÖYDÖT	5
5 KAJAANINJOEN VESISTÖHISTORIAA	5
6 BOCKIN PERHEEN SAAGA	6
7 KOEKAIVAUS 2001	10
7.1 Koekuoppien sijainti	10
7.2 Koekuoppien kuvaus, löydöt ja stratigrafia	11
<u>7.2.1 Koekuoppa 1</u>	<u>11</u>
<u>7.2.2 Koekuoppa 2</u>	<u>13</u>
<u>7.2.3 Koekuoppa 3</u>	<u>15</u>
<u>7.2.4 Koekuoppa 4</u>	<u>17</u>
<u>7.2.5 Koekuoppa 5</u>	<u>19</u>
<u>7.2.6 Koekuoppa 6</u>	<u>21</u>
<u>7.2.7 Koekuoppa 7</u>	<u>23</u>
<u>7.2.8 Koekuoppa 8</u>	<u>25</u>
<u>7.2.9 Koekuoppa 9</u>	<u>27</u>
<u>7.2.10 Koekuoppa 10</u>	<u>29</u>
7.3 Koekaivauksen tulokset ja tulkinta	32

Liitteet

Liite 1	Dialuettelo
Liite 2	Löytöluettelo

KAJAANIN LINNAN KOEKAIVAUS

12.-14.6. 2001

Teemu Mökkönen

1 JOHDANTO

Kajaanin linnan uusi restaurointi- ja tutkimushanke lähti liikkeelle Kajaanin kaupungin aloitteesta. Kaupungin mielenkiinnon kohteena on raunion ympäristön kehittäminen ja raunion ilmeen parantaminen. Rauniota halutaan saada enemmän ihmisten tuntemaksi. Tavoitteisiin on tarkoitus päästä rauniolinnan laajan ja korkeatasoisen tutkimuksen (historia, arkeologia, muuritutkimus) ja restauroinnin avulla. Tutkimushankkeessa ovat mukana Kajaanin kaupunki, Kainuun liitto, Museovirasto ja mahdollisesti myös Turun ja Oulun yliopistot.

FT Kari Uotila on suunnitellut Kajaanin linnan tutkimushankkeelle yhteiskestoltaan viisivuotisen ohjelmasuunnitelman. Suunnitelman mukaan tutkimushanke käynnistyy kesällä 2001 kenttätutkimuksilla. Alustavissa kenttätutkimuksissa kartoitetaan muuritutkimuksen tarve, muurien sisäinen rakenne ja aikaisemman restauroinnin vaikutus muurien rakenteisiin. Lisäksi suunnitelman mukaan kesän 2001 aikana tehdään koekaivaukset, joilla selvitetään linnan maakerrosten paksuus, stratigrafia ja kulttuurikerrosten säilyneisyys.

Kesäkuussa 2001 tehty Kajaanin linnan koekaivaus tehtiin Museoviraston rakennushistorian osaston ja Kainuun maakuntamuseon yhteistyönä. Museovirastolta koekaivauksiin osallistui arkeologi Teemu Mökkönen ja Kainuun museolta maakunta-arkeologi Esa Suominen. Koekaivausten raportointivastuun kantoi Museoviraston osapuoli.

2 KAJAANIN LINNAN HISTORIA

*Nyt, sielu, on etsikkoaikasi!
Petos maailmassa kaikki määrää.
Kadu töitäsi, voita itsesi,
älä tukea etsi väärää.
Minut, kahlitun, kauvaksi Pohjolan vaaroille veivät.*

(Lars Vivallius, Kajaanin linnassa vankina 1636-1641)

Kajaanin linna rakentaminen aloitettiin 1604 Ruotsin kuninkaan Kaarle IX:n käskystä. Samaan aikaan aloitettiin Oulun Linnasaarella vuonna 1590 perustetun pohjoisiin suuntautuneiden sota-

retkien tilapäisen tukikohdan paikalle rakentaa linnaa. Oulun ja Kajaanin linnojen alkutaival kytketty yhteen monella tavalla. Linnojen rakentaminen aloitettiin ja ensimmäinen vaihe saatiin päätökseen lähes samanaikaisesti. Aluksi molempien linnojen rakentamisestakin vastasi aluksi sama henkilö - Pohjanmaan käskynhaltija Isak Behm. Nykyisin Kajaanin linnaan on liitetty monia superlatiiveja: Kajaanin linna on maailman pohjoisin kivilinna. Kajaanin linna on Pohjoismaiden nuorin linnoituksen ja herraskartanon yhdistelmä yhdessä Ristiinan Brahen linnan kanssa. Kajaanin linna on pohjoismaiden viimeinen arkkitehtuuriltaan keskiaikaistyyppinen harmaakivilinna.

Kajaanin linna on rakennettu Kajaaninjoen Vuohenginkosken keskelle saareen. Paikalla on sijainnut Venäläisten annaalien tietojen perusteella jo 1500-luvulla yksinkertainen paaluvarustus (Museovirasto 1975: 15). Kajaaninjoen (entinen Vuohenginjoki) linnaa edeltäneeseen historiaan kuuluu myös nykyisen Kajaanin tietämille vuosien 1554-1556 välillä rakennettu kuninkaan kartano ("Oulun palte") (Vartiainen 1931: 18). Todennäköisemmin kuninkaankartano pystytettiin kuitenkin Oulunjärven rannalle aivan Kajaaninjoen suulle edesmenneen Paltasalmen uoman varrelle kuin nykyisen Kajaanin kaupungin paikalle (Keränen 1988: 262-263). Kuninkaankartano perustettiin auttamaan uudisasutuksen leviämistä syvemmälle erämaahan, jossa karjalaiset (venäläiset) ahdistelivat savolaisia. Kainuun erämaan levottomin aika kesti 1370-luvun lopulta 1580-luvulle. Levottomuuksien alku liittyy Novgorodin ja Ruotsin kilpailuun pohjoisten alueiden hallinnasta. Pähkinäsaaren rauhan jälkeen pohjanlahden rannikko oli novgorodin karjalaisten alaista aluetta, mutta ruotsalaiset aloittivat pohjoisten alueiden haltuun ottamisen rakentamalla varustetun kauppapaikan Oulunjoen jokisuun alueelle v. 1377. Ennen Oulunjoen varustusta ruotsin pohjoisin varustus oli Korsholman linna. Kainuun levottomin aika oli 1500-luvun lopulla. Venäjää vastaan vuosina 1570-1595 käydyn sodan aikana alue autioitui, mutta heti vuoden 1595 Täyssinän rauhan jälkeen rajan siirryttyä idemmäksi asutusta alkoi siirtyä takaisin erämaahan.

Kajaanin linnan suurimmat rakennustyöt voi jakaa kahteen vaiheeseen. I-vaiheessa (1604-1619) valmistui linnan suorakaiteen muotoinen ulkomuuri, jonka molemmissa päissä oli puolipyöreä tykkitorni. 1600-luvun alkupuolella linnassa pidettiin joitakin tunnettuja vankeja. Uppsalan yliopiston professori Johannes Messenius (1579-1636), joka oli toiminut myös Ruotsin valtionarkiston hoitajana, oli vankina Kajaanin linnassa vuodesta 1616 vuoteen 1636, jolloin hänet siirrettiin Ouluun. Messenius kuoli Oulussa. Syynä Messeniuksen vankeuteen oli vääräuskoisuus - yhteydenpito katoliseen kirkkoon ja jesuiittoihin. Messeniuksen lisäksi toinen linnan vanki Lars Vivallius (1605-1696) tuotti vankeudessa kirjallisuutta. Messenius kirjoitti Kajaanissa Pohjoismaiden historiaa käsittelevän 11-osaisen teossarjan ("Skondia illustrata") ja seikkailijarunoilija Vivallius kirjoitti runoutta.

Ennen II-rakennusvaihetta vuodelta 1650 olevan tilityksen mukaan linnan muurien sisällä oli 11 tupaa ja kamaria. Linnan rakennukset ovat sijainneet pihalla muureja vasten. Tuolloin linnalle kuului myös linnan ulkopuolella olleet sauna ja kamari, linnan kirkko, 4 aittaa ja 2 mallastupaa. Linnan II-rakennusvaiheessa (1661-1666) ulkomuurin sisäpuoliset puurakennukset korvattiin kivisillä siipirakennuksilla, torneja korotettiin ja linnasta tehtiin kaksikerroksinen.

Kajaanin linnan tyhjennys- ja restaurointitöitä johtanut arkkitehti Erkki Kartano on esittänyt linnan synnystä ja rakennushistoriasta oman teoriansa. Kartanon mukaan venäläisten annaaleissa mainitsema novgorodilaisten vuonna 1375 rakentama varustus ei olisikaan rakennettu Oulun-

joen suuhun vaan Kajaanin linnan paikalle. Kartano esittää linnalla tehtyjen havaintojensa pohjalta, että pohjoisen portin muuraustapa eroaa muusta linnasta. Hän pitää pohjoista porttitornia keskiaikaisena. Kartano uskoo Isak Behmin alkuperäisten suunnitelmien mukaisen linnan käsittäneen vanhemman pohjoisen porttitornin ja linnan eteläosan kaksi kulmikasta tornia sekä torneja yhdistävän muurin. Kartanon mielestä linnan rundellit liittyvät kuninkaan suunnittelemiin lisäyksiin. (Erkki Kartano 1930-l.: *Kajaanin linnan synty*. Käsikirjoitus Kai-nuun maakuntamuseon arkistossa.)

Linnan tuho oli ovella jo 50 vuotta viimeisen suuren rakennusvaiheen valmistuttua. Suuren Pohjan sodan aikana (1700-1721) Olavin linnan antauduttua (1714) ja Oulun linnan tultua hylätyksi (1714) jäi Kajaanin linna ainoaksi ruotsalaisten tukikohdaksi Suomessa. Linna joutui kuitenkin antautumaan helmikuun 24. p:nä vuonna 1716 viisi viikkoa kestäneen piirityksen jälkeen. Linna tuhoutui maaliskuussa samana vuonna venäläisten räjäyttäessä linnan.

Suuren Pohjan sodan ja ison vihan päättyessä Uudenkaupungin rauhaan vuonna 1721 Kajaanin linna palasi ruotsalaisten haltuun ja sen kunnostamiseksi tehtiin suunnitelmia 1720-luvun lopussa ja 1750-luvun alussa. Suunnitelmat eivät kuitenkaan toteutuneet. Linnassa pidettiin kuitenkin pientä varuskuntaa aina 1790-luvulle.

3 KAJAANIN LINNAN RESTAUROINTIHISTORIA

Linna ei ehtinyt olla vielä täysin hylättyinä edes sataa vuotta, kun kainuulaiset toivoivat linnan raunioiden korjaamista ja säilyttämistä (Hennes Gebhardin kirje valtionarkeologi J.R. Aspelinille 1886). Ennen kuin linnan raunioilla ryhdyttiin varsinaisiin korjaustöihin keskusteltiin jo vuonna 1889 linnan myymisestäkin. Linnan muurien ensimmäiset restauroinnit tehtiin jo 1890-luvun alussa. Tässä yhteydessä jätän laajemman restaurointihistorian käsittelemättä ja keskityn ainoastaan toimenpiteisiin, joilla on ollut suurin merkitys arvioitaessa linnan kerrostumien säilyneisyyttä. Arkkitehtipiskelija Mirella Niemi on parhaillaan tekemässä linnaan liittyvästä aineistosta arkistoseelvitystä, josta käy ilmi mm. linnan kunnostuksen eri vaiheiden arkistoissa säilynyt kirjeenvaihto yms.

Vuonna 1892 jatkettiin jo kaksi vuotta käynnissä ollutta restaurointia. Kyseisenä vuonna restaurointitöiden yhteydessä on otettu talteen löytöjä, mikä merkitsee töiden yhteydessä tapahtunutta kajoamista kulttuurikerroksiin. Suurimmat tuhot linnan kerrostumille ovat tapahtuneet 1930-luvulla, jolloin nykyisen sillan rakentamisen (1936) lisäksi kerrostumia tuhottiin oikein urakalla poistamalla raunioista maata 3 metrin vahvuudelta (1937). Tämän jälkeen kerrostumia on tuhoutunut ainakin vedettäessä maakaapeli raunioihin (1969). Virtaava vesi aiheutti ongelmia linnassa 1970- ja 1980-lukujen taitteen tienoilla, jolloin virtaava vesi oli syönyt itselleen uoman saaren läpi. Veden tekemä uoma täytettiin betonilla (Jorma Karhun, Kajaanin linnan viimeaikaisista restaurointitöistä vastannut päällikkö, suullinen tieto Mirella Niemelle kesäkuussa 2001). Virran tekemän uoman täytöstä ei ole arkistotietoja. Myöhemmin linnan sisällä tehdyistä täytöistä ei ole tietoja kuin 1980-luvun alun linnan sisäosien sorastus ja siistiminen.

Linnan sisäosien stratigrafian ymmärtämisen kannalta tärkeimpiä restauroinnin vaiheita ovat

1890-luvun muureille tehty tiilimuuraukset, kyseisten tiilirakenteiden purku 1930-luvulla ja puretun tiili- ja laastiaineksen levittäminen maasta tyhjennetyn linnan pohjalle (1937). Viimeisin linnan sisäosien täyttö/tasaus on tapahtunut 1980-luvun sorauksen yhteydessä.

Vuoden 1937 linnan restaurointitöistä kertovissa lehtiartikkeleissa ilmenee, että linnan tyhjennyksessä pyrittiin tasaamaan linnan raunion pohja siten, että syntyy, arkkitehti Erkki Kartanon sanoin, ”miellyttävä rauniovaikutelma” (Helsingin Sanomat 29.6. 1937). Saman vuoden Kainuun Sanomien (13.7. 1937) artikkelista selviää, että tyhjennyksessä on tullut paikoin vesi vastaan, ja tyhjennyksen jälkeen pohjalle on täytynyt lisätä täytemaata, jotta pohja saatiin kuivaksi.

4 LINNAN AIKAISEMMAT ARKEOLOGISET LÖYDÖT

(Marianna Niukkasen 2001 selvitysten pohjalta)

Kajaanin linnasta on otettu talteen löytöjä vuosina 1892 (KM 2870: 1-56), 1936 (Kansallismuseolle lähetettyjä maantiesillan perustuskuopista löydettyjä esineitä, nykyinen olinpaikka tuntematon) ja 1937 (KM 37152: 1-1124). Kansallismuseoon saatujen restauroinnin yhteydessä talletettujen löytöjen lisäksi vuoden 1892 löytöjä on tallella Kainuun museossa (rautaesineitä 438 alanumeroa, lisäksi Kajaaniin palautettuja esineitä 401 kpl (Kaiketi osittain samoja esineitä)).

Talteen saatu esineistö on pääasiassa metalliesineitä. Vuoden 1892 aineistossa on mukana kaksi keramiikka-astian pohjapalaa. Vuoden 1936 aineistossa on mukana muutama keramiikka- ja lasi-astian kappale. Vuoden 1937 löydöt ovat ainoastaan metalliesineitä (lukkoja, heloja, aseiden osia jne.). Ainakin 1930-luvun löydöistä on tiedossa huonetila, josta löydöt on saatu. Valitettavasti löytöluettelon ohessa ei ole karttaa johon huonetiedot viittaavat. Huonetilojen merkitseminen kirjaimilla saattaa viitata linna pohjapiirrookseen 1600-lopulta, jossa huoneet on eritelty kirjaimin.

5 KAJAANINJOEN VESISTÖHISTORIAA

Kajaaninjoen vedenpinnan korkeuteen on vaikuttanut Kajaanin linnan kohdalla eniten voimalaitosten padot. Kajaaninjokeen valmistu linnan alajuoksulle Ämmänkosken voimalaitos v. 1917. Yläjuoksun Koivukosken voimala valmistui v. 1943. Vuoden 1937 linnan restaurointi ja kunnostustöistä kertovassa lehtijutussa selvisi, että monet linnan lattiat olivat tyhjennettäessä veden vallassa. Syyksi tähän mainittiin alavirran Ämmänkosken voimalaitos, jonka myötä artikkelissa mainittiin veden pinnan nousseen n. 1,5 m alkuperäistä korkeammalle (Helsingin Sanomat 29.6. 1937).

Nykyisin Kajaanin linnan ”välivettä”, voimalaitosten välistä vesialuetta, pyritään pitämään korkeudella 129,1 m mpy alajuoksun Ämmänkosken padon säännöstelyn avulla. Kainuun voiman Heikki Savolaisen mukaan esimerkiksi vuoden 1921 veden pinta vaihteli 127,87-129,17 m mpy välillä. Savolaisen mukaan veden pintaa ei voi nostaa paljoa vuoden 1921 maksimi-

korkeuden yläpuolelle, sillä silloin vesi tulisi jo voimalaan sisään padon yli. (Puhelinkeskustelu Heikki Savolaisen kanssa 20.6.2001.)

Kaiken kaikkiaan vaikuttaa siltä, että veden pinnan korkeus on pysynyt paikalla suurin piirtein vakiona Ämmänkosken voimalan valmistumisesta v. 1917 lähtien. Mikäli edellä mainitun vuoden 1937 Helsingin Sanomien mainitsema veden pinnan 1,5 metrin korotus alkuperäisestä voimalaitoksen valmistuessa pitää paikkansa, on nykyinenkin ”väliveden” pinta n. 1,5 metriä alkuperäistä veden pintaa ylempänä.

6 BOCKIN PERHEEN SAAGA

Suomenlinnassa vuodesta 1969 alkaen oppaana toiminut Ior Bock alkoi kertoamaan perheensä saagaa vuonna 1984. Bockin mukaan saaga on elänyt heidän suvussaan kerrottuna perinteinä sukupolvelta toiselle aina pakanuuden ajoista saakka. Bockin kertoma tarina menneisyydestä poikkeaa suuresti yleisesti hyväksytyistä historian ja esihistorian kirjoituksista. Saagassa on yhtymäkohtia oikeaan historiaan ja suomalaiseen kansaperinteeseen. Kaiken kaikkiaan Bockin perheen saaga on mielenkiintoinen tarina - oli sitten mitä mieltä tahansa sen todenperäisyydestä.

Bockin kertomat liittyvät myös Kajaanin linnaan. Seuraavat suorat lainaukset ovat teoksesta *Bockin perheen saaga. Väinämöisen mytologia*.

... Tämän jälkeen Birger jaarli meni pohjoiseen Kaarljaarlepuriin, jossa hän tapasi Suomen viimeisen kuninkaan 10.6. 1248.

Silloin päättyi Suomen kuninkaan aika. Seppo Ilmarinen ja Maija Ilmatar, Suomen kuningas ja kuningatar, luopuivat aseistaan Kaarljaarlepurissa. Mutta ennen kuin Seppo ja Maija poistuivat Kaarljaarlepurista, kätettiin kolmas pukkipatsas linnasaaren svackaan. Svacka on eräänlainen luonnonkaivo, syvin kohta saaren peruskalliossa. [...] (Ior Bock (toim. J.O. Javanainen) 1996: 81-82.)

—

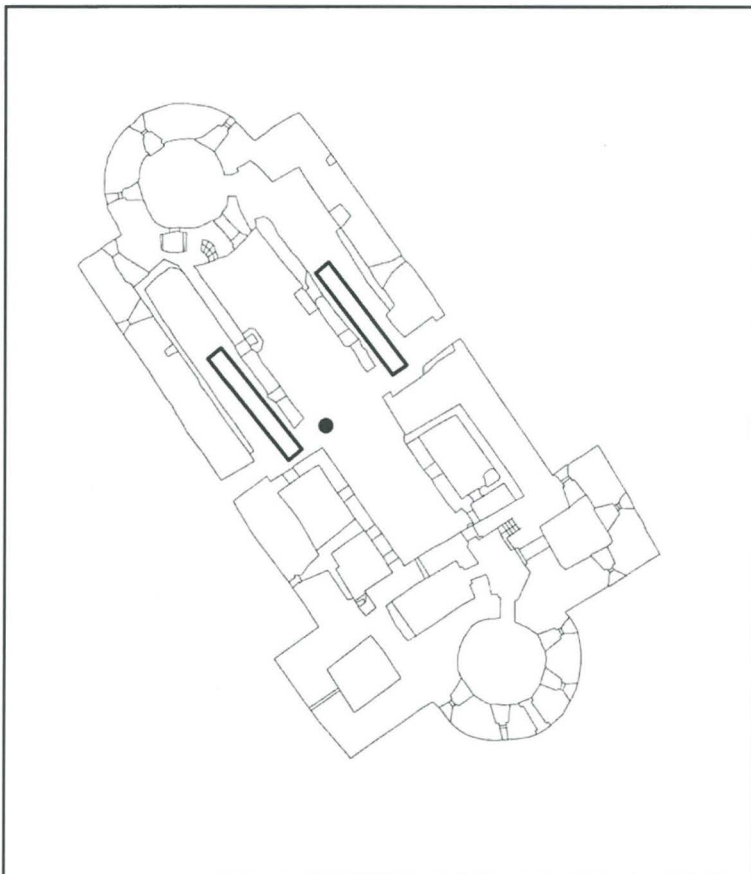
Bockin perheen saagan mukaan Ukko Väinämöisen perhe pakeni pohjoiseen vuonna 1050. Silloin kuningas Seppo Ilmarinen otti kolmannen pukkipatsaan mukaansa Kaarljaarlepuriin, Kajaanin linnaan, Suomen ja Lapin rajamaalle. Kolmas pukkipatsas on yhä Kajaanissa. Se haudattiin tarinan mukaan lyijylaatikossa yhdessä Eerikin regaalioiden kanssa Kajaanin Linnan saaren vanhan kaivon pohjalle. Tämä kaivo on sijainnut keskellä vanhaa tietä, joka on johtanut saaren kautta Kajaanin joen yli. (J.O. Javanainen (toim.) 1996: 99-100.)

Bockin tarinoiden ansiosta Kajaanin linna on joutunut useasti 1990-luvun aikana ”bockilaisten”

erilaisten halujen kohteeksi. Vuonna 1990 Bock asui Kajaanissa Kainuun museon vieressä matkustajakodissa - majailen muuten itsekkin samassa paikassa tätä kirjoittaessani - ja kertoi ensimmäistä kertaa Kajaanissa tarinaansa kultaisesta pukista. Matkustajakodin pitäjä kertoi ajatelleensa aluksi Bockia sekopääksi, mutta tehtyään muistiinpanoja hänen kertomuksistaan ja ristikuulusteltuaan sitten Bockia, hän oli vakuuttunut tarinan mahdollisesta todenperäisyydestä.

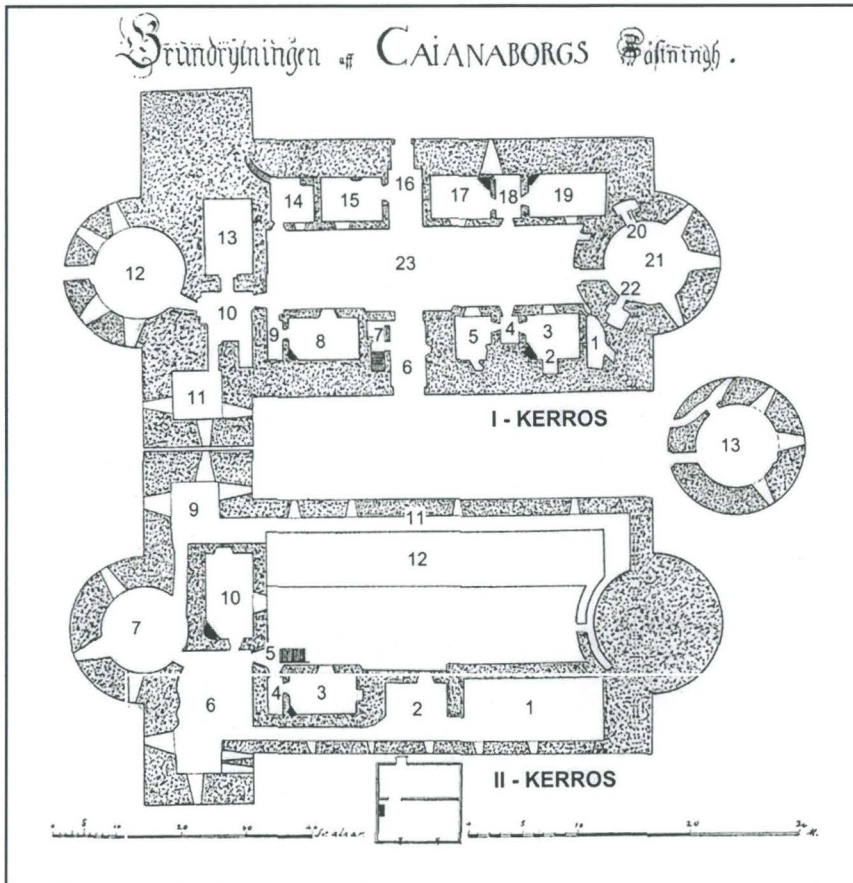
Bockin tarina on herättänyt kiinnostusta myös ulkomailla. Vuonna 1990 saksalaiset kustansivat rovaniemeläisen Geo-Work oy:n tekemään maatutkamittauksia Kajaanin linnassa. Vuonna 2000 maatutkamittaukset tehtiin uudestaan. Norjalaisten kustantaman toisen maatutkakartoituksen teki Oulusta valmistunut geofyysikko Tomi Herronen, joka teki työn vain työnä ottamatta enempää kantaa tuloksiin. Joka tapauksessa, molemmat maatutkatutkimukset kertovat samaa: linna sisäpihalla maantiesillan alla on jokin iso esine n. neljän metrin syvyydessä (*Kuva 1*). Kysymyksessä voi olla linnan kaivo, jonka pohjalla on jokin iso esine (esimerkiksi linna laskusiltojen tai porttien osia).

Bockin kautta Kajaanin linnasta innostuneet ulkomaalaiset ovat ottaneet yhteyttä museovirastoon useamman kerron viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 1994 Kon-Tiki-museon johtaja Øystein Johansen ilmoitti välikäsien kautta olevansa kiinnostunut museoviraston kanssa yhteistyöstä Kajaanin linnan tutkimuksissa. Viimeisimpänä yhteydenottona norjalaiset Bo Olsson (amatöörihistorioitsija, koulutukseltaan psykoterapeutti) ja hänen kumppaninsa Kjell Holmgren ovat käyneet Museoviraston kanssa keskusteluja “pukin” esiin kaivamisesta vuoden 2000 aikana. Viraston kanta kaivamiseen on ollut kielteinen, sillä hanketta ei ole katsottu

Kuva 1. Maatutkamittausten perusteella määritelty “kultaisen pukin” oletettu sijainti. Kajaanin linnan pohjapiirros Laine & Valo 1999 (MV/RHO).

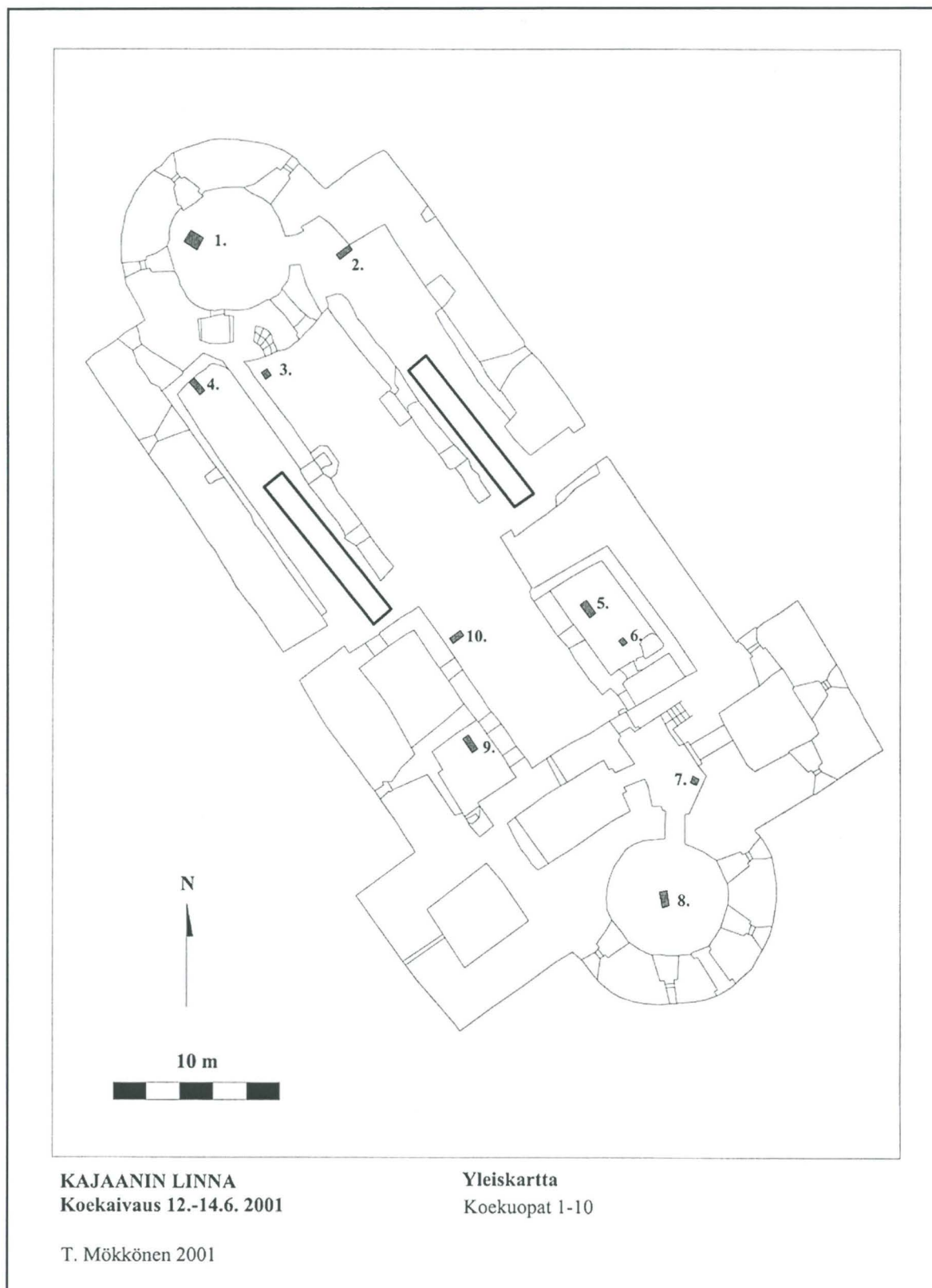
tieteelliseksi. Tilannetta on otsikoitu paikallisessa sanomalehdessä otsikolla *Museovirasto har-
kitsee linnanpihan kaivamista Bockin pukin vuoksi* - "Jotta päästäisiin tästä myytistä eroon"
(Kainuun Sanomat 12.8. 2000). Matkustajakodin pitäjän sanat saattavat kuvata tavallisen
tallaajan mielipidettä asiasta: "Tästä on tullut arvovaltakysymys... Kenen historia on oikeassa
ja kenen historia yleisesti hyväksyttyä?"

*Kuva 2. Kajaanin linnan pohjakaava 1600-luvun lopulta. Katsottuna koillisesta
Teppanamäen suunnalta. Pohjakartta 1600-luvun lopulta.*

I-Kerros: 1) Ruutikellari, 2) Komendantin tupa, 3) Varasto, 4) Eteinen, 5) Leipomo ja
keittiö, alla kellari, 6) Itäportti ja laskusilta, 7) Eteinen, josta portaat toiseen kerrokseen,
8) Väentupa, 9) Eteinen, 10) Eteisaula, 11) Kalkkitorni ampuma-aukkoineen, salakamari
ja salakäytävä jokeen (?), 12) Pyörötorni ampuma-aukkoineen ja ulos johtava oviaukko,
13) Kellari tai vankityrmä, 14) Elintarvikevarasto/vankihuone, 15) Vahtimestarin tupa,
alla kellari, 16) Länsiportti ja laskusilta, 17) Papintupa, 18) Eteinen, 19) Kirkkotupa, 20)
Komero, 21) Pyörötorni, 22) Varastohuone ja 23) Linnan piha.

II-Kerros: 1) Varus- ja tykkivarasto, asemissa olevat tykit, 2) Tykkikamari, 3) Linnan
kanslia, 4) Eteinen, 5) Portaat alas, 6) Tykkipatteri, 7) Pyörötorni ampuma-aukkoineen, 8)
Käytävä, 9) Suuri vankitorni, päällä ampuma-aukot, 10) Tykkikamari, 11) Tykkipalte, 12)
Suuri sali ja 13) Alajuoksun tornin ylin kerros. (Pohjakartta kopio alkuperäisestä MV/
RHO, numerointi ja selitykset Väisäsen (1998: 39-42) mukaan.)

Kuva 3. Yleiskartta Kajaanin linnan koekaivausten koekuoppien sijainnista. Pohjakartta Laine & Valo 1999 (MV/RHO).

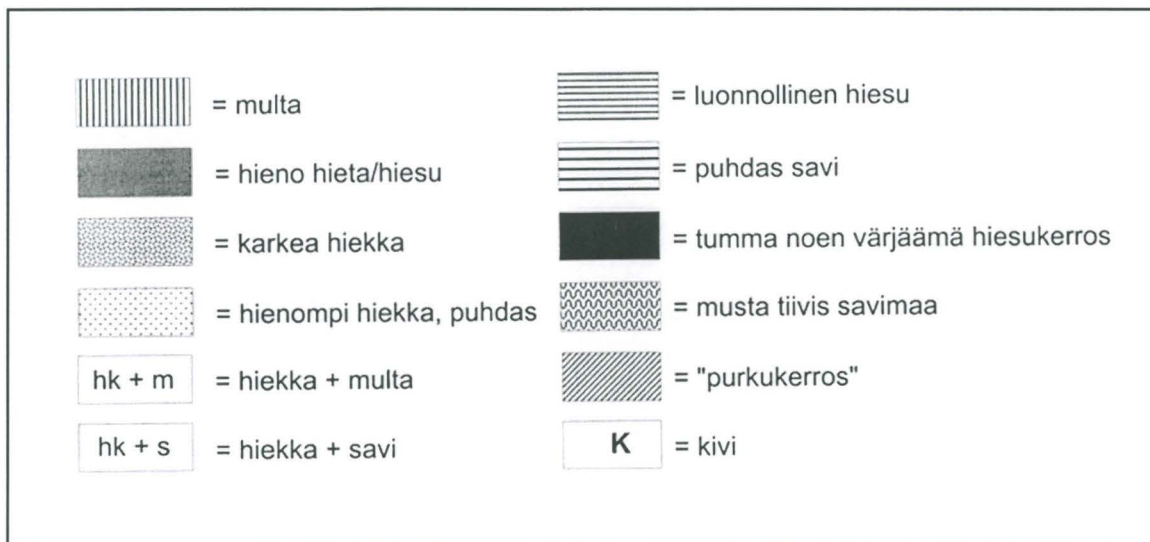
7 KOEKAIVAUS 2001

7.1 Koekuoppien sijainti

Museoviraston rakennushistorian osaston tutkijat Sakari Mentu ja Marianne Niukkanen kävivät Kajaanissa keväällä 2001, jolloin he kävivät Kajaanin linnassa valitsemassa rakenteiden suhteen sopivan tuntuisia paikkoja koekuopille. Koekaivauksissa koekuopat sijoitettiin Mennun ja Niukkasen linnan pohjakaavaan tekemän suunnitelman mukaisesti. Suunnitelmaan merkittyjen yhdeksän koekuopan lisäksi kaivettiin vielä yksi ylimääräinen kuoppa (ks. *Kuva 3*). Koekuoppia tehtiin kolmen kokoisia tilanteesta riippuen (100x100 cm, 100x50 cm ja 50x50 cm).

Koekuoppien korkeudet (m mpy) siirrettiin linnan yli kulkevan sillan länsireunalla levennyksen betonipilarissa sijaitsevasta korkeuskiintopisteestä (135,51 m mpy). Koekuopista ei vaaittu tiettyä kulmaa, vaan ainoastaan parhaiten vaaituksen yhteydessä näkyvän kulman pinta. Koekuoppien sijainti suhteessa käytöltään erilaisiin tiloihin on kuvattu 1600-luvun lopun linnan pohjakartan mukaan (*Kuva 2*). Koekuoppien profiileja kuvaavat kaavakuvat eivät ole todellisia mittakaavapiirustuksia vaan ainoastaan yksinkertaistettuja esityksiä kerrostumista. Kerrostumien paksuussuhteet vastaavat kuitenkin keskiarvoa todellisuudesta. Poikkeuksena on viimeisen koekuopan numero 10:n profiilipiirros, mikä on mittauksiin perustuva tarkka profiilipiirros (*alkuperäinen mk 1:10*). Profiilipiirrosten merkkiselitykset löytyvät alta kuvasta 4.

Löydetyn lasiaineiston läpikäynnissä auttoi FL Georg Haggrén (keskustelu 28.6. 2001).

Kuva 4. Koekuoppien profiilien kaavapiirrosten merkkiselitykset.

7.2 Koekuoppien kuvaus, löydöt ja stratigrafia

7.2.1 Koekuoppa 1

- Löydöt: KM 2001043:1-2 (1600-luvun palanut ikkunalasi, moderni pullolasi)
- pvm: 12.6.2001
- Sijainti: Luoteisen pyörötornin luoteisosassa (Kuva 2, huone 21, ks. myös kuva 3)
- Koko: 100x100 cm
- Syvyys: n.48 cm
- $Z^1=$ 129,84 m mpy $Z^2=$ 129,39 m mpy
- Pohjavesi: 129,35 m mpy (n. 44 cm pinnasta)
- Stratigrafia:

Koekuopan kerrostumat ovat reiluun 50 cm eriaikaisia täyttö ja tasauskerroksia. Löyhä tiilen, laastin ja kivien sekainen kerros on todennäköisesti 1930-luvun lopun purkukerros. Tuolloin linnan 1890-luvun alun restauroinnissa muuratut tiilirakenteet purettiin ja purkuaines tasattiin linnan pohjalle. Tämä on tapahtunut vuonna 1937 suoritetun linnan maamassoista tyhjentämisen jälkeen. Toiseksi alin kerros on suhteellisen puhdas, todennäköisesti ylin 1930-luvun maasiirroista säilynyt kerros. Alin kerros on täysin koskematon. Alin kerros on hiesusavea, jonka seassa on satunnaisesti pieniä palorapautuneita kiviä, runsaasti kellertävää laastia pieninä paloina ja hiiltä. Alin kerros ajoittuu todennäköisesti linna rakennusajalle, mutta varsinaisena kulttuurikerroksena sitä on vaikea pitää. Puhdasta pohjamaata ei saatu esille, sillä kuoppaa tulviva pohjavesi keskeytti kaivamisen.

Sulanut 1600-luvun ikkunalasi on ”purkukerroksen” seasta (KM 2001043:1). Kyseisen kerroksen muut löydöt olivat moderneja. Vaikka alin hiesusavi kerros vaikutti koskemattomalta, löytyi siitä ruskea pullon pala (ikä likimain sata vuotta, KM 2001043:2).

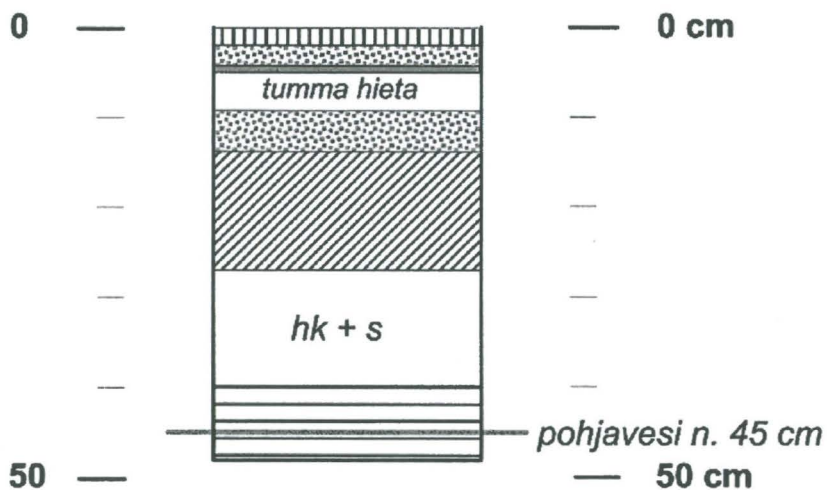
MV/RHOA 124783:1.
Koekuoppa 1. Yleiskuva.
Kuopan sijainti luoteisessa
rundellissa kuvattuna
muurin päältä. Kohti N.

MV/RHOA 124783:2. Koekuoppa 1. Yleiskuva. Kuopan sijainti kuvattuna entisen ruutikellarin suunnalta. Kohti W.

MV/RHOA 124783:3. Koekuoppa 1. Luoteisprofiili. Ylimpänä on hiekan ja mullansekaisia tasaus- ja täyttökerroksia, keskellä laastisekainen 1930-luvun purkukerros ja alimpana "koskematon" hiesusavi.

Koekuoppa 1

Kerrokset: 1) multa 1-2 cm, 2) Karkea puhdas hiekka 2-3 cm, 3) Hieno hieta 1 cm, 4) Tumma värjäytynyt hiekan ja hiekan sekainen kerros, seassa hiiltä ja vähän laastia 3-5 cm, 5) Karkea puhdas hiekka 3-8 cm, 6) "Purkukerros", hiekan sekainen hiesu, runsaasti laastia ja tiilen kappaleita sekä lohkottuja että pyöreitä kiviä, seassa myös hiiltä. Löyhä kerros 12-17 cm, 7) Ruskeaa hiesua, pohjalla savensekaista, seassa vain vähän laastia ja tiilen paloja n. 20 cm, 8) Savi, seassa kellertävää laastia pieniä paloja, seassa myös satunnaisesti pieniä palorapautuneita kiviä.

7.2.2 Koekuoppa 2

- Löydöt: -
- pvm: 12.6.2001
- Sijainti: Linnan pohjoisosassa, ruutikellarin ja varaston välisen seinän kohta. Yläpuolella II-kerroksessa varus- ja tykkivarasto (1600-luvun lopulla) (Kuva 2, huoneet 1 ja 3, ks. myös kuva 3).
- Koko: 50x100 cm
- Syvyys: max. 55 cm
- $Z^1 = 130,20$ m mpy $Z^2 = 129,65$ m mpy
- Pohjavesi: 129,65 m mpy (n. 55 cm pinnasta)
- Stratigrafia:

Koekuopasta 2 ei tavattu linnan käyttöajan maakerrostumia. Koekuopasta paljastui ruutikellarin ja varaston välisen kiviseinän pohjakiveystä, joiden alta ja välistä 55 cm syvemmältä pohjavesi oli huuhtonut irtaimen aineksen pois. Koekuopan alin kerros oli laastin, tiilen ja kiven sekainen aikaisintaan vuonna 1937 syntynyt purkukerros. Purettu aines on peräisin 1890-luvun restauroinnin yhteydessä rakennetuista tiilirakenteista. Koekuopassa tavattu kivirakenne on oletettavasti entisen ruutikellarin ja varaston välistä seinää

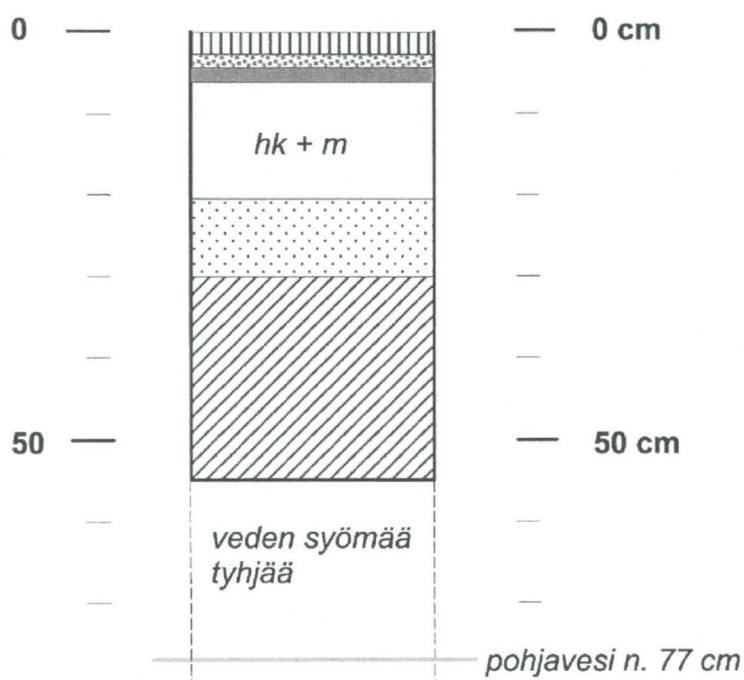
MV/RHOA 124783:4. Koekuoppa 2.
Yleiskuva. Kuopan sijainti kuvattuna kohti luoteista rundellia. Kohti NW.

MV/RHOA 124783:6. Koekuoppa 2.
Pohjaan kaivetun kuopan kiveys kuvattuna ylhäältä.

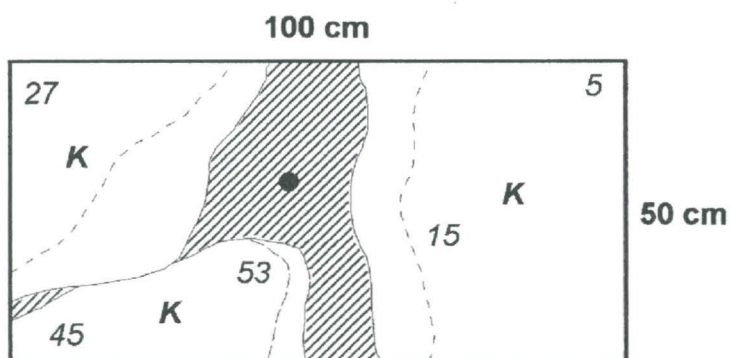

MV/RHOA 124783:5. Koekuoppa 2. Eteläprofiili. Ylimpänä hiekan ja mullan sekaisia tasaus- ja täyttökerroksia, joiden alla 1930-luvun purkukerros. Kiveys on oletettavasti ruutikellarin ja varaston välisen seinän pohjakiveystä.

Koekuoppa 2

Kerrokset: 1) pintamulta 2 cm, 2) karkea puhdas hiekka 2-3 cm, 3) Hieno hieta n. 1 cm, 4) Hiekan ja mullan sekainen kerros n. 13–18 cm, 5) Vaalea puhdas hienompi hiekka, 6) "Purkukerros", runsaasti laastia ja eri kokoisia kiviä sekä tiiltä pieninä paloina, vähän hiiltä, n. 20-25 cm, 7) Tyhjää ja 8) Pohjavesi.

Koekuoppa 2. Kiveys kuvattuna ylhäältä.

7.2.3 Koekuoppa 3

- Löydöt: KM 2001043:3-7 (1600-luvun reunasta retusoitua ikkunalasia, piitä, punasavi-keramiikkaa, luuta ja tiili)
- pvm: 12.6.2001
- Sijainti: Linnapihan länsikulmassa (Kuva 2, tila 23, ks. myös kuva 3)
- Koko: 50x50 cm
- Syvyys: 80 cm
- $Z^1=$ 130,05 m mpy $Z^2=$ 129,55 m mpy
- Pohjavesi: 129,60 m mpy (75 cm pinnasta)
- Stratigrafia:

Koekuoppa 3:n kerrostumat olivat muita kuoppia paksummat. Kuopan kerrostumat poikkesivat muiden kuoppien kerrostumista eniten sillä, ettei siinä ollut havaittavissa selvää 1930-luvun tiilen ja laastin sekaista purkukerrosta. Modernit täyttökerrokset päättyvät puhtaaseen hiekkapatjaan, jonka alapuoliset (n. 35 cm pinnasta eteenpäin) kerrostumat ovat oletettavasti pääosin

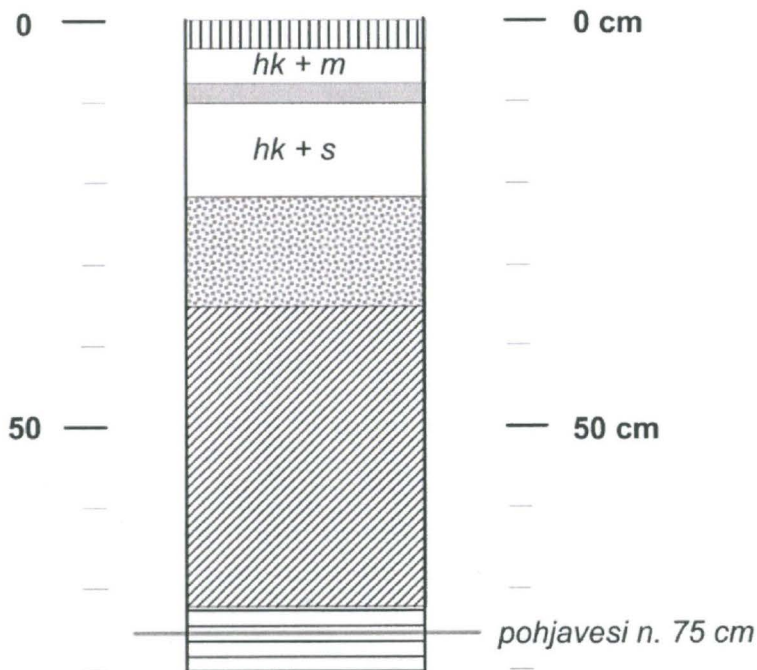
MV/RHOA 124783: 7. Koekuoppa 3. Yleiskuva. Kuopan sijainti aivan sisäpihan luoteiskulmassa kuvattuna sillalta. Vasemmassa reunassa linnahan sillalta johtavat portaat.

MV/RHOA 124783: 8. Koekuoppa 3. Eteläprofiili. Kuvan keskellä näkyvä vaalea hiekkakerros on oletettavasti alin 1930-luvun jälkeen tehty tasauserros. Puhtaan vaalean hiekan alapuolella on osin sekoittunut hiekan ja saven sekainen kerros, josta on myös muutama linnan käyttöaikaan ajoittuva löytö.

koskemattomia. Tiilen ja laastin sekainen kerros on ainakin pinnasta sekoittunut (vastaa ajallisesti luultavasti 1930-luvun "purkukerroksia"). Kerroksen alemmat osat olivat tiiviitä, joten ne ovat mahdollisesti jääneet 1930-luvun tyhjennyksessä koskemattomiksi. Kerroksesta on linnan käyttöajalle ajoittuvia löytöjä. Varsinaiseksi kulttuurikerrokseksi tiilensekaista kerrosta ei mielestäni voi kuitenkaan nimittää. Kyseinen kerros on sekoittunut oletettavasti jo linnan käyttöajalla. Alimpana tavattiin miltei puhdas hiesukerros.

Löydöt tulivat kahdesta alimmasta kerroksesta. Tiilen ja laastisekaisesta kerroksesta löytyi reunaltaan retusoitu ikkunalasi (KM 20001043:3), pii (KM 2001043:4) ja luuta (KM 2001043:5). Kerroksessa oli löytöjä hyvin vähän, eikä joukossa ollut juurikaan modernia löytöaineistoa. Kuopan alimman kerroksesta, miltei puhtaasta hiesusta, saatiin talteen muutamia löytöjä: sisäpinnan lasitukseltaan oliivinvihreä pala punasavikeramiikkaa (KM 2001043:6), tiilen katkelma (ei luetteloitu) ja luuta (2001043:7). Löytöjen antama kuva vastaa maaperän kerrostumista edellä esitettyä tulkintaa. Kaksi alinta kerrosta ovat todennäköisesti säilyneet 1930-luvun tyhjennyksestä. Ne ovat sekoittuneet jo linnan käyttöajalla.

Koekuoppa 3

Kerrokset: 1) Pintamulta n. 3-5 cm, 2) mullan sekainen hiekka 6-8 cm, 3) hieno hieta n. 0-2 cm, 4) Harmaa hiedansekainen hiekka n. 10 cm, 5) Puhdas karkea vaalea hiekka n. 8-12 cm, pohjalla ohut karkea tumma kerros 6) Saven sekainen hiekka, seassa laastia, tiilenpaloja, pieniä kiviä, sitkeä, kova ja kostea. 7) Miltei puhdas hiesu, seassa pieniä kiviä

7.2.4 Koekuoppa 4

- Löydöt: -
- pvm: 12.-13.6.2001
- Sijainti: Kirkkotuvan luoteisseinä, II-kerroksessa suuri sali (Kuva 2, huone 19, ks. myös kuva 3)
- Koko: 50x100 cm
- Syvyys: 55 cm
- $Z^1 = 129,91$ m mpy $Z^2 = 129,36$ m mpy
- Pohjavesi: 129,41 m mpy (n. 50 cm pinnasta)
- Stratigrafia:

Koekuopan kerrostumat ovat syntyneet alinta vaalean ruskeaa hiesukerrosta lukuun ottamatta 1930-luvun lopun linnan tyhjentämisen jälkeen. Tiilen- ja laastisekainen kerros on oletettavasti 1930-luvun tyhjentämisen jälkeen syntynyt "purkukerros", joka on syntynyt osin purettaessa 1800-luvun lopun restauroinnin yhteydessä tehtyjä tiilirakennelmia. Purkuainesta on levitetty linnalla pohjalle, jotta pohjaveteen asti tyhjennetyin linnan pohja saatiin kuivaksi. Varsinainen lattiataso on todennäköisesti poistettu 1930-luvun tyhjennyksen yhteydessä.

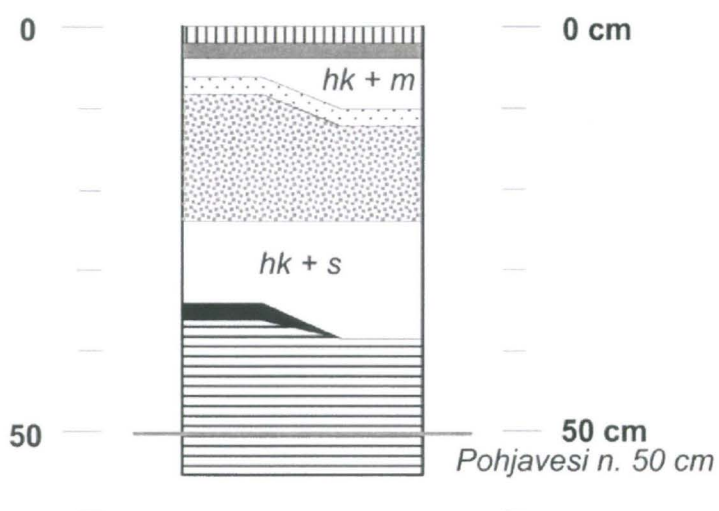
Linnan käyttöajalle ajoittuvia löytöjä ei tavattu. Tiilen- ja laastinsekaisesta purkukerroksesta löytyi runsaasti modernia lasia ja rautanauvoja. Löytöjä ei otettu talteen.

MV/RHOA 124783:9. Koekuoppa 4. Yleiskuva. Kuopan sijainti kirkkotuvan pohjoisseinän vieressä kuvattuna sillalta. Kohti NW.

MV/RHOA 124783:10. Koekuoppa 4. Länsiprofiili. Profiilin yläosassa on täyttö- ja tasooskerroksia. Profiilissa näkyy keskellä laastin, tiilen ja kiven sekainen hiekka/savi kerros.

Koekuoppa 4

Kerrokset: 1) Pintamulta 2-3cm, 2) hieno hieta 1-3 cm, 3) mullansekainen hiekka 1-6 cm
4) puhdas karkea hiekka n. 2 cm, 5) Savensekainen harmaa hiekka, seassa tiiltä, laastia ja kiveä 10-15 cm, 6) Noen sekainen musta hiekka/hiesu kerros 0-2 cm, 7) Vaalean ruskea hiesu, seassa pieniä muruja tiiltä, laastia ja pieniä kiviä.

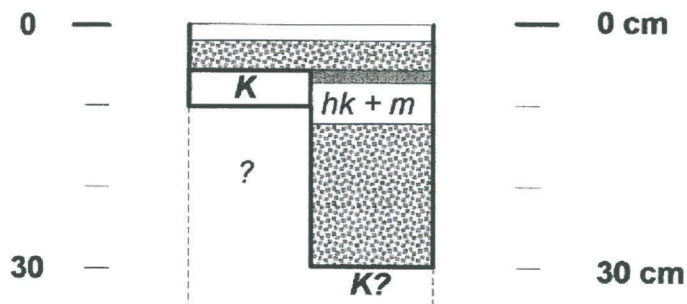
7.2.5 Koekuoppa 5

- Löydöt: -
- pvm: 13.6.2001
- Sijainti: Väentupa, II-kerroksessa linnan kanslia (Kuva 2, huone 8, ks. myös kuva 3)
- Koko: 50x100 cm
- Syvyys: 5 cm / 30 cm
- $Z^1 = 129,98$ m mpy $Z^2 = 129,93 / 129,58$ m mpy
- Pohjavesi:-
- Stratigrafia:

Koekuopan 5 kaivaminen loppui n. 30 cm pinnasta. Suurimman osan koekuopasta täytti iso paksuudeltaan n. 5 cm kivilaaka, joka mahdollisti kaivamisen vain aivan kuopan kulmassa \varnothing n. 15 cm alalla. Kaikki tavatut kerrostumat olivat moderneja täyttökerroksia.

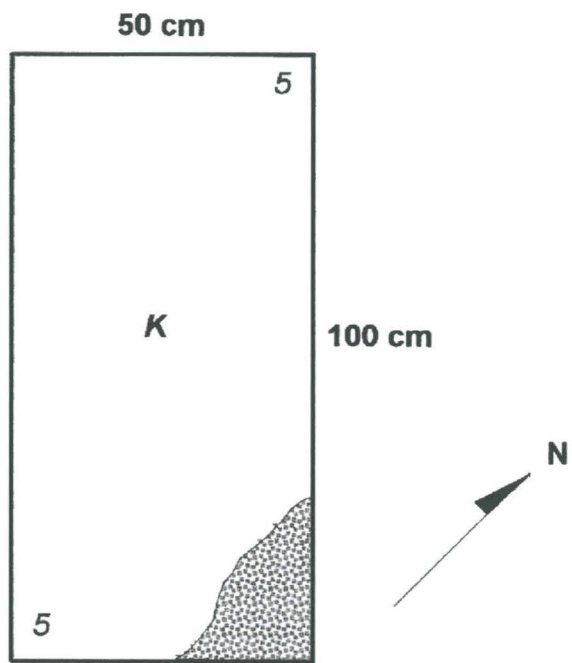

MV/RHOA 124783:11. Koekuopat 5 ja 6. Yleiskuva. Koekuoppien sijainti väentuvassa kuvattuna sillalta. Edessä kuoppa 5 ja takana kuoppa 6. Kohti SE.

Koekuppa 5

Kerrokset: 1) pintamulta 2 cm, 2) Karkea puhdas hiekka 2-4 cm, 3) Hieno hieta 1 cm, 4) Mullansekainen hiekkakerros n. 5 cm, 5) puhdas karkea hiekka n. 25 cm, 6) Kivi

Koekuoppa 3 kuvattuna ylhäältä. Suurimman osan kuopan alasta täytti iso kivilaaka.

7.2.6 Koekuoppa 6

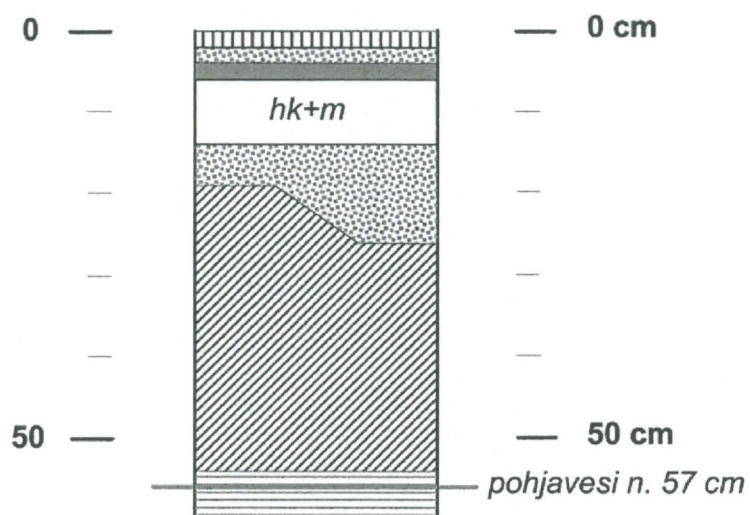
- Löydöt: KM 2001043:8 (Mahdollinen hioimen katkelma)
- pvm: 13.6.2001
- Sijainti: Väentupa, II-kerroksessa linnan kanslia (Kuva 2, huone 8, ks. myös kuva 3)
- Koko: 50x50 cm
- Syvyys: 60 cm
- $Z^1 = 129,99$ m mpy $Z^2 = 129,39$ m mpy
- Pohjavesi: 129,42 m mpy (n. 57 cm pinnasta)
- Stratigrafia:

Kuopassa modernit täyttökerrokset jatkuivat aina reiluun 50 cm asti. Alimpana täyttökerroksena oli jälleen 1930-luvun lopun tiilen ja laastisekainen täyttökerros, jonka pinnassa oli tiivis tiili- ja laastipakkaus. Laastissa oli usein kiinni piki/asfalttiseosta. Kooltaan vaihtelevia piki/asfalttipaloja löytyi purkukerroksesta eri korkeuksilta. Pohjimmainen kerros oli kostea hiesu/savi kerros, jossa oli seassa pieniä määriä pientä tiili- ja laastihippuja. Hienon perusaineksen seassa oli myös muutama nyrkinkokoinen luonnonkivi ja aivan alimpana jauheeksi rapautunutta palanutta liusketta. Puhdasta pohjamaata ei saavutettu vaan kaivaminen lopetettiin pohjaveden tulviessa kuoppaan.

Kuopan ainoana löytönä saatiin talteen ”purkukerroksen” alaosa mahdollisen hioimen katkelma (KM 2001043:8).

MV/RHOA 124783:12 Koekuoppa
6. Eteläprofiili. 1900-luvun
täyttökerroksia.

Koekuoppa 6

Kerrokset: 1) Pintamulta 2 cm, 2) Puhdas karkea hiekka 2 cm, 3) hieno hieta 2 cm, 4) Mullansekainen tummanharmaa hiekka, seassa vähän tiiltä n. 8cm 5) Puhdas karkea hiekka 5-12 cm, 6) Tiivis hiesun sekainen kerros, seassa tiivis pakkaus tiiltä, pieniä kiviä ja laastia, seassa myös piki/asfaltin paloja n. 30 cm, 7) Kosteaa hiesu, seassa vähän tiili- ja laastihippuja, muutama nyrkinkokoinen kivi ja miltei jauhoksi palanutta liusketta.

7.2.7 Koekuoppa 7

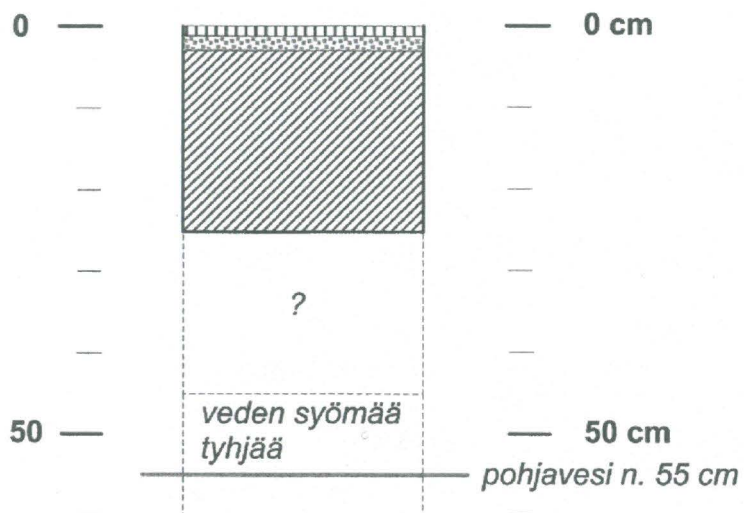
- Löydöt: -
- pvm: 13.4.2001
- Sijainti: Eteisaula, II-kerroksessa tykkipatteri (Kuva 2, huone 10, ks. myös kuva 3)
- Koko: 50x50 cm
- Syvyys: 25 cm (45 cm eteenpäin onttoa)
- $Z^1=$ 129,97 m mpy $Z^2=$ 129,72 m mpy
- Pohjavesi: n. 129,42-129,38 m mpy (pohjaveden syömässä kolossa kivien välissä n. 55-60 cm pinnasta)
- Stratigrafia:

Koekuopan 7 kerrostumat olivat kaikki moderneja täyttökerroksia. Alin kerros oli tiilen ja laastisekainen purkukerros. Koekuopassa tuli esiin runsaasti kiviä, joiden alla ja välissä pohjavesi oli syönyt irtaimen maa-aineksen pois 25 cm pinnasta alkaen. Kivet eivät oletettavasti kuulu kiinteeseen rakenteeseen.

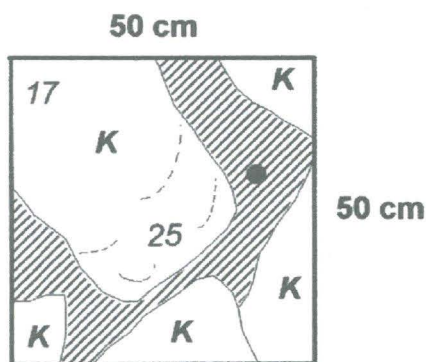
MV/RHOA 124783:14. Koekuoppa 7. Pohjaankaivetun kuopan kiveys kuvattuna ylhäältä.

MV/RHOA 124783:17. Koekuoppa 7. Yleiskuva. Kuopan sijainti eteisaulan nurkassa kuvattuna muurin päältä. Kohti S.

Koekuoppa 7

Kerrokset: 1) Pintamulta 1 cm, 2) Ruskea karkea hiekka 1 cm, 3) Tiili- ja laastikerros, 1930-luvun purkukerros n. 20 cm.

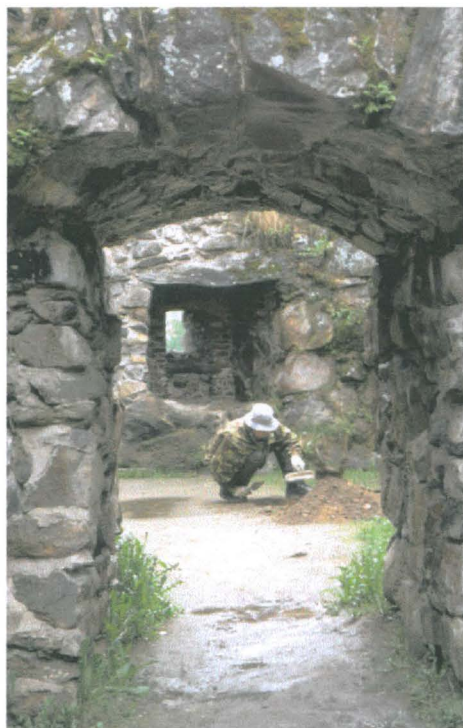

Koekuoppa 7 kiveys kuvattuna ykkhäältä.

7.2.8 Koekuoppa 8

- Löydöt: -
- pvm: 13.4.2001
- Sijainti: Kaakkoisen pyörötornin keskellä (Kuva 2, huone 12, ks. myös kuva 3)
- Koko: 50x100 cm
- Syvyys: 63 cm
- $Z^1=$ 130,01 m mpy $Z^2=$ 129,38 m mpy
- Pohjavesi: 129,35 m mpy (n. 60 cm pinnasta)
- Stratigrafia:

Koekuopan 8 kerrostumat ovat moderneja täyttökerroksia miltei 60 cm asti pinnasta. Alin moderni kerros on tulkittu 1930-luvun lopun purkukerrokseksi. Tässä kerroksessa oli runsaasti kokonaisia tiiliä, joiden pinnassa oli kiinni laastia. Purkukerroksen alapuolella oli n. 5 cm paksu tumma noen värjäämä hiesukerros, jonka alapuolella tiilimurun sekainen hiesu jatkui. Kaivaminen jäi kesken pohjaveden vallatessa kuopan. Purkukerroksen alapuoliset kerrokset ovat mahdollisesti koskemattomia.

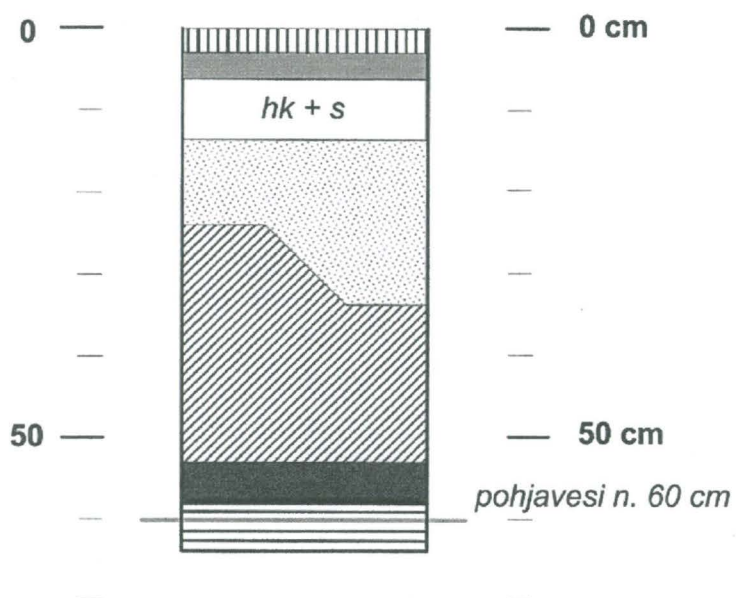

MV/RHOA 124783: 17 Koekuoppa 8. Purkukerroksesta esiin tulleita tiiliä kasattuna kuopan vierelle. Kohti SW.

MV/RHOA 124783:15. Koekuoppa 8. Yleiskuva. Kainuun maakuntamuseon arkeologi Esa Suominen kaivamassa. Kuvattu eteisaulasta oviaukon läpi eteläiseen rundelliin. Kohti SW.

MV/RHOA 124783:16. Koekuoppa 8. Itäprofiili. 1930-luvun täyttökerrosten yläosassa oli tiivis pakkaus käytettyjä tiiliä ("purkukerros").

Koekuoppa 8

Kerrokset: 1) Pintamulta 3 cm, 2) Hieno hiesu 3 cm, 3) Harmaa hiesusekainen hiekka n. 7 cm, 4) Puhdas karkea hiekka 10-20 cm, 5) "Purkukerros", isoja tiilen kappaleita ja kokonaisia käytettyjä tiiliä, laastia, hieno aines laastisekaista hiekkää n. 30 cm, 6) Tumma noen värjäämä hiesukerros n. 5 cm, 7) Tiilensekainen hiesu

7.2.9 Koekuoppa 9

- Löydöt: KM 2001043:9-11 (liitupiipun varren katkelmia 2 kpl, ikkunalasias ja luuta)
- pvm: 13.-14.6.2001
- Sijainti: Elintarvikevarasto/vankihuone, II-kerroksessa suuri sali (kuva 2, huone 14, ks. myös kuva 3)
- Koko: 50x100 cm
- Syvyys: 75 cm
- $Z^1=$ 130,08 m mpy $Z^2=$ 129,33 m mpy
- Pohjavesi: 129,37 m mpy (n. 71 cm pinnasta)
- Stratigrafia:

Kuopan puhtaat modernit täyttökerrokset jatkuivat miltei 40 cm pinnasta. Tätä syvemmällä sijaitsevasta tummasta hiilen, tiilen ja laastin sekaisesta hiekka/hiesu kerroksesta ei voi täydellä varmuudella sanoa, onko kyseessä 1930-luvun purkukerros. Kyseisen kerroksen pinnasta tuli muutamia paloja asfalttipikeä, joita ei kuitenkaan löytynyt syvemmältä. Kerroksen koostumus oli tiivis ja löytöinä saatiin talteen mm. kaksi liitupiipun varren katkelmaa. On mahdollista, että kyseinen kerros on koskematon. Tumman hiesu/hiekka kerroksen alta tuli esiin paikoin puhdas savi ja paikoin laastin sekainen musta savimaa. Tämän syvemmälle kuoppaa ei pystytty kaivamaan pohjaveden takia.

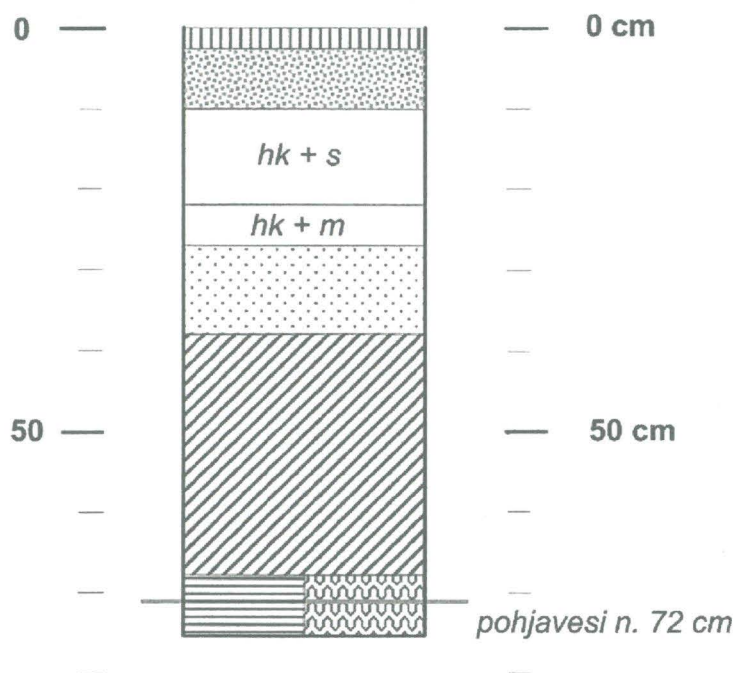
Todennäköisesti linnan käyttöajalle ajoittuvat löydöt saatiin talteen ”purkukerroksesta”. Samasta kerroksesta löytyi jonkun verran myös modernia aineistoa. Kerros on todennäköisesti syntynyt jo linnan käyttöaikana, mutta sekoittunut osittain 1930-luvun lopun restauroinnin yhteydessä.

MV/RHOA 124783:18. Koekuoppa 9. Yleiskuva. Esa Suominen kaivamassa kuoppaa elintarvikevaraston/vankienhuoneen pohjoisosassa. Kuvattuna muurilta kohti N.

MV/RHOA 124783:19. Koekuppa 9. Eteläprofiili. Profiilissa näkyvän vaalean hiekkapatjan päällä on 1900-luvun tasaus kerroksia. Hiekkakerroksen alla näkyvä tumma kerros on pinnasta osin sekoittunutta "purkukerrosta", jonka alaosat ovat todennäköisesti koskemattomia. Tummosta kerroksesta on linnan käyttöajalle ajoittuvia löytöjä.

Koekuoppa 9

Kerrokset: 1) Pintamulta 2 cm, 2) Puhdas karkea hiekka 8 cm, 3) Hiesunsekainen hiekka, seassa runsaasti laastia n. 12 cm, 4) Mullansekainen harmaa hiekka n. 5 cm, 5) Puhdas vaalea hiekka n. 12 cm, 6) Tumma tiilen-, hiilen- ja laastinsekainen sekoittunut hiekka/hiesu kerros, tiivis, pinnassa pien/asfaltin paloja n. 30 cm, 7) Paikoin puhdas savi, Paikoin laastinsekainen musta savimaa

7.2.10 Koekuoppa 10

- Löydöt: -
- pvm: 14.6.2001
- Sijainti: Linnan piha, kaupungin puoleisen portin kaakkoispuolella sisäpihan lounaisreunalla (Kuva 2, tila 23, ks. myös kuva 3)
- Koko: 50x100 cm
- Syvyys: 77 cm
- $Z^1 = 130,04$ m mpy $Z^2 = 129,27$ m mpy
- Pohjavesi: 129,32 m mpy (n. 72 cm pinnassa)
- Stratigrafia:

Koekuoppa 10 oli toinen linnan pihalle kaivettu kuoppa. Kuopan kerrostumat ovat moderneja n. 50-60 cm syvyyteen asti. Pinnalla on eri aikaisia täyttö- ja tasauskerroksia, joiden alla on laastin ja tiilen sekainen kerros, jonka pinnassa oli isoista pikipäällysteisistä laastin kappeleista muodostunut tiivis pakkaus. Tiilen- ja laastinsekaisen kerroksen ylempi puolisko oli löyhää ja karkeajakoisempaa kuin kerroksen hienojakoisempi alaosa. Kerroksen pinnassa ollut tiivis laastipakkaus ja sen alla ollut löyhempi osa ovat todennäköisesti 1930-luvun lopun ”purkukerrosta”. Tiilen ja laastisekaisen kerrostuman alempi hienojakoisempi ja tiiviimpi osa on syntynyt todennäköisesti 1936 paikalta puretun puusillan perustuksia tehtäessä.

Tiililaastikerroksen alapinnalta tavattiin puurakenteita. Linnan pihan huoneiden kiviseinien suuntaisesti kulkeva hirsi toi ensimmäiseksi mieleen linnan ensimmäisen rakennusvaiheen linnan pihan reunoilla sijainneet puiset rakennukset, jotka korvattiin kivisillä linna toisessa rakennusvaiheessa 1660-luvulla. Hirren yläpinnan ja kivisten oviaukkojen kynnyksen korkeusero on kuitenkin lähellä metriä, minkä takia ajatus linnan toista rakennusvaihetta edeltäneestä hirsirakennuksesta tuntui huonolta selitykseltä. Tämän suuren korkeuseron takia aluksi vaikutti mahdolliselta, että kyseinen hirsi ja mahdollisesti myös muut

MV/RHOA 124783:20. Koekuoppa 10. Yleiskuva. Kuopan sijainti sisäpihan luonaisreunalla kuvattuna sillalta. Kohti SW.

pohjalta tavatut häiriintymättömät kerrokset saattaisivat liittyä venäläisissä annaaleissa mainittuun paikalla sijainneeseen 1500-luvun puiseen varustukseen. Todennäköisempi selitys hirrelle on kuitenkin kivisen sillan valmistuttua v. 1936 puretun vanhan puusillan perustukset. Tähän viittaisi myös hirttä esiin kaivettaessa tullut ”ratapihan haju”. Hirsi (?) on mahdollisesti kyllästetty samalla aineella kuin ratapölkyt. Ajatuksena oli myös sahata hirrestä kiekko dendrokronologista ajoitusta varten, mutta ajatuksesta luovuttiin, sillä hirsi oli pehmeää ja alapinnaltaan täysin hajonnutta höttöä.

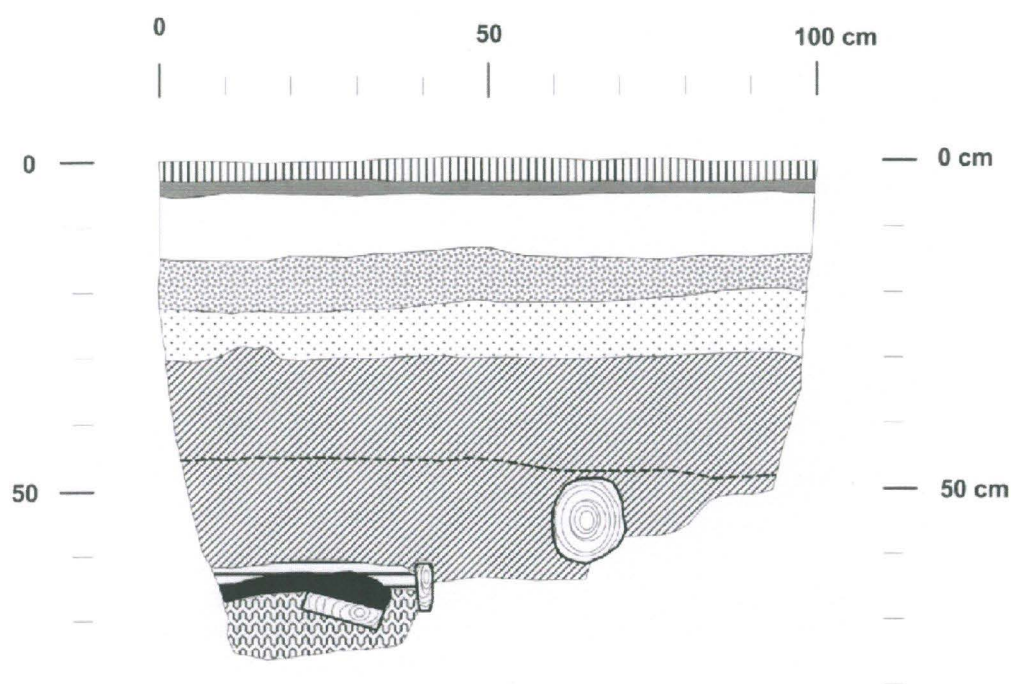
Pohjalla tavatut laudat eivät kuitenkaan sovi yhteen vanhan puusillan kanssa. Hirsi sijaitsi sekoittuneen kerrostuman pohjalla. Tiilen ja laastin sekaisen kerrostuman alimmat sekoittuneet osat ovat todennäköisesti syntyneet sillan rakentamisen yhteydessä. Sekoittuneen kerroksen alapuolella (reilu 60 cm pinnasta) oli puhtaan saven kerros, joka oli ensimmäinen modernilta toiminnalta häiriintymätön kerros. Puhtaan saven alapuolella olleet kerrostumat ja laudat saattavat ajoittua linnan käyttöaikaan tai sitä vanhemmiksi. Häiriintymättömistä kerroksista ei havaittu mitään esinelöytöjä.

MV/RHOA 124783:22. Koekuoppa 10 kuvattuna ylhäältä kohti E. Profiilin yläosan multa- ja hiekkakerrokset ovat 1900-luvun täyttökerroksia. Hiekkakerrosten alla on 1930-luvun ”purkukerros”, jonka pinnassa oli tiivis pikipäällysteisen laastin pakkaus. Pohjalla on savea, jonka seassa oli puulastuja. Kuvassa oikealla näkyy ”purkukerroksen” pohjalla oleva hirsi ja kaivauslastan kärjen kohdalla lauta.

MV/RHOA 124783:21. Koekuoppa 10. Pohjoisprofiili. Profiilin yläosan multa- ja hiekkakerrokset ovat 1900-luvun täyttökerroksia. Hiekkakerrosten alla on 1930-luvun ”purkukerros”, jonka pinnassa oli tiivis pikipäällysteisen laastin pakkaus. Pohjalla on savea, jonka seassa oli puulastuja. Kuvassa oikealla näkyy ”purkukerroksen” pohjalla oleva hirsi ja kaivauslastan kärjen kohdalla lauta.

	= multa		= löyhä laastin ja tiilensekainen kerros, pinnassa tiivis pakkaus
	= puhdas hiesu		= puhdas savi
	= hiekkä + hiesu		= tiivis tummaksi värjäytynyt savi
	= karkea hiekka		= tumma savi, seassa runsaasti lastuja
	= hieno hiekka, puhdas		= hirsi ja lauta

Koekuoppa 10. Pohjoisprofiili. Laastin- ja tiilensekaisen kerroksen yläosat ovat syntyneet todennäköisesti v. 1937 tyhjennyksen jälkeisessä pohjan täytössä ja alemmat osat ovat syntyneet aikaisemmin "vahingossa" vanhaa puusiltaa purettaessa. Puhdasta savea alemmat kerrokset ovat todennäköisesti syntyneet linnan käyttöaikana tai sitä aikaisemmin. Alimmista kerroksista ei ole ajoittavia löytyjä..

7.3 Koekaivauksen tulokset ja tulkinta

Koekaivauksissa kaivetun kymmenen koekuopan perusteella Kajaanin linnan kulttuuri-kerroksista suurin osa on tuhoutunut vuoden 1937 linnan restauroinnin yhteydessä tehdyssä maakerrosten poistossa. Koekaivauksissa tavattiin vuoden 1937 tyhjennyksestä säilyneitä kerroksia koekuopista 1, 3, 4, 6, 8, 9 ja 10. Yleensä tyhjennyksessä säilyneet kerrokset eivät olleet luonteeltaan varsinaisia kulttuurikerroksia vaan pikemminkin pohjamaata, johon on sekoittunut myös tiiltä, laastia ym. ainesta.

Linnan käyttöajalle ajoittuvia löytöjä saatiin talteen koekuopista 1 (purkukerros), 3 (sekoittuneita kerroksia linnan käyttöajalta) ja 9 (1930-luvun lopussa sekoittunutta linnan käyttöajan kerrosta). Runsaslöytöisiä linnan käyttöajan kerrostumia ei tavattu lainkaan. Löytörikkaimmat kerrostumat ovat todennäköisesti poistettu jo 1930-luvulla.

Pohjavesi vaikeutti kaivamista, eikä yhdessäkään kuopassa päästy täysin puhtaaseen pohjamaahan asti. Pohjaveden pinnan korkeus vaihteli kuopissa 129,32-129,65 m mpy välillä (veden pinnan korkeus virrassa linnan kohdalla n. 129,1 m mpy). Koekuopissa 2 ja 7, joissa havaittiin veden syömää tyhjää, veden pinta oli korkeuksilla 129,65 ja 129,42 m mpy. Näissä kahdessa kuopassa on vaikea sanoa, oliko kysymyksessä pohjavesi vai virran saaren läpi syömä uusi uoma. 1930-luvun lopun restaurointitöistä kertovassa lehtijutussa kerrotaan veden alla olleista lattioista. Koekaivausten pohjalta näyttäisi siltä, että tyhjennettäessä linnaa on todellakin menty lattioiden läpi pohjaveteen asti.

Kuopissa havaittavien purkukerrosten paksuus vastaa kuvaa tiilikerrostumien purkamisesta linnan eri osissa. Suurimmat 1800-luvun lopun tiilirakenteiden purkutyöt tehtiin eteläisessä rundellissa, johon tehdyn koekuopan tiilikerrostumat olivat myös kaikista paksuimmat. Koekuoppien perusteella on mahdollista, ettei sisäpihan aluetta ole tyhjennetty yhtä perusteellisesti ja yhtä syväälle kuin huonetiloja. Paksuja, laaja-alaisia ja hyvin säilyneitä kulttuurikerroksia linnassa on tuskin enää jäljellä. Paksumpia kerrostumia saattaa kuitenkin olla säilyneenä huoneissa, joiden alla on ollut kellari. Vahtimestarin tuvan alla sijainnut kellari on mahdollisesti

Koekuoppa nro	Tyhjennyksestä säilyneitä kerrostumia	Kulttuurikerros	Linnan käyttöajan löytöjä	Rakenteita
1	X		X	
2				X
3	X	X	X	
4	X			
5				
6	X			
7				
8	X			
9	X	X	X	
10	X	X		X

Taulukko 1. Lyhyt yhteenveto koekuopista.

säilynyt tyhjennyksestä, mikäli pohjavesi on estänyt myös 1930-luvulla etenemisen syvemmälle. Toinen keittiön alainen kellari on luultavasti täysin tuhoutunut sillan Teppananmäen puoleisen jalan rakennustöissä (ks. kuva 2).

Vaikka koekuopassa 10 tavattujen lautojen ajoitus jäi auki, vaikuttaa todennäköisestä, että kysymyksessä on jäänne linnan käyttöaikaisesta tai sitä vanhemmasta rakenteesta. Linnan kerrostumat ovat säilyneet niin huonosti, ettei mielestäni paikalla kannata aloittaa laajempia restauroinnista erillisiä arkeologisia kaivauksia.

Helsingissä 6. heinäkuuta 2001

Teemu Mökkönen

Kajaanin linnan koekaivaus 12.-14.6. 2001
Dialuettelo
MV/RHOA: 124783: 1-25

Liite 1 (1/2)

Kaikki kuvat ottanut T.Mökkönen

MV/RHOA	KOHDE	SUUNTA	PVM
124783:			
1	Koekuoppa 1. Yleiskuva. Kuopan sijainti kuvattuna muurin päältä.	Kohti N	12.6.2001
2	Koekuoppa 1. Yleiskuva. Kuopan sijainti kuvattuna entisen ruutikellarin suunnalta.	Kohti W	12.6.2001
3	Koekuoppa 1. Luoteisprofiili. Ylimpänä on hiekan ja mullansekaisia tasaus- ja täyttökerroksia, keskellä laastisekainen 1930-luvun purkukerros ja alimpana "koskematon" hiesusavi.	Kohti SW	12.6.2001
4	Koekuoppa 2. Yleiskuva. Kuopan sijainti kuvattuna kohti luoteista rundellia.	Kohti NW	12.6.2001
5	Koekuoppa 2. Eteläprofiili. Ylimpänä hiekan ja mullan sekaisia tasaus- ja täyttökerroksia, joiden alla 1930-luvun purkukerros. Kiveys on oletettavasti ruutikellarin ja varaston välisen seinän pohjakiveystä.	Kohti S	12.6.2001
6	Koekuoppa 2. Pohjaan kaivetun kuopan kiveys kuvattuna ylhäältä.		12.6.2001
7	Koekuoppa 3. Yleiskuva. Kuopan sijainti aivan sisäpihan luoteiskulmassa kuvattuna sillalta. Vasemmassa reunassa linnaan sillalta johtavat portaat.	Kohti NW	12.6.2001
8	Koekuoppa 3. Eteläprofiili. Kuvan keskellä näkyvä vaalea hiekkakerros on oletettavasti alin 1930-luvun jälkeen tehty tasauskerros. Puhtaan vaalean hiekan alapuolella on osin sekoittunut hiekan ja saven sekainen kerros, josta on myös muutama linnan käyttöaikaan ajoittuva löytö.	Kohti SE	12.6.2001
9	Koekuoppa 4. Yleiskuva. Kuopan sijainti kirkkotuvan pohjoisseinän vieressä kuvattuna sillalta.	Kohti NW	13.6.2001
10	Koekuoppa 4. Länsiprofiili. Profiilin yläosassa on täyttö- ja tasauskerroksia. Profiilissa näkyy keskellä laastin, tiilen ja kiven sekainen hiekka/savi kerros.	Kohti W	13.6.2001
11	Koekuopat 5 ja 6. Yleiskuva. Koekuoppien sijainti väentuvassa kuvattuna sillalta. Edessä kuoppa 5 ja takana kuoppa 6.	Kohti SE	13.6.2001
12	Koekuoppa 6. Eteläprofiili. 1900-luvun täyttökerroksia.	Kohti S	13.6.2001
13	Koekuoppa 7. Yleiskuva. Kuopan sijainti eteisaulan nurkassa kuvattuna muurin päältä.	Kohti S	13.6.2001
14	Koekuoppa 7. Pohjaankaivetun kuopan kiveys kuvattuna ylhäältä.		13.6.2001
15	Koekuoppa 8. Yleiskuva. Kainuun maakuntamuseon arkeologi Esa Suominen kaivamassa. Kuvattu eteisaulasta oviaukon läpi eteläiseen rundelliin.	Kohti SW	13.6.2001
16	Koekuoppa 8. Itäprofiili. 1930-luvun täyttökerrosten yläosassa oli tiivis pakkaus käytettyjä tiiliä ("purkukerros").	Kohti E	13.6.2001
17	Koekuoppa 8. Yleiskuva. Purkukerroksesta esiin tulleita tiiliä kasattuna kuopan vierelle.	Kohti SW	13.6.2001

Liite 1 (2/2)

18	Koekuoppa 9. Yleiskuva. Esa Suominen kaivamassa kuoppaa elintarvikevaraston/vankienhuoneen pohjoisosassa. Kuvattuna muurilta.	Kohti N	13.6.2001
19	Koekuoppa 9. Eteläprofiili. Profiilissa näkyvän vaalean hiekkapatjan päällä on 1900-luvun tasaus kerroksia. Hiekkakerroksen alla näkyvä tumma kerros on pinnasta osin sekoittunutta "purkukerrosta", jonka alaosat ovat todennäköisesti koskemattomia. Tummasta kerroksesta on linnan käyttöajalle ajoittuvia löytöjä.	Kohti S	13.6.2001
20	Koekuoppa 10. Yleiskuva. Kuopan sijainti sisäpihan luonaisreunalla kuvattuna sillalta.	Kohti SW	14.6.2001
21	Koekuoppa 10. Pohjoisprofiili. Profiilin yläosan multa- ja hiekkakerrokset ovat 1900-luvun täyttökerroksia. Hiekkakerrosten alla on 1930-luvun "purkukerros", jonka pinnassa oli tiivis pikipäällysteisen laastin pakkaus. Pohjalla on savea, jonka seassa oli puulastuja. Kuvassa oikealla näkyy "purkukeroksen" pohjalla oleva hirsi ja kaivauslastan kärjen kohdalla lauta.	Kohti NW	14.6.2001
22	Koekuoppa 10 kuvattuna ylhäältä kohti E. Profiilin yläosan multa- ja hiekkakerrokset ovat 1900-luvun täyttökerroksia. Hiekkakerrosten alla on 1930-luvun "purkukerros", jonka pinnassa oli tiivis pikipäällysteisen laastin pakkaus. Pohjalla on savea, jonka seassa oli puulastuja. Kuvassa oikealla näkyy "purkukeroksen" pohjalla oleva hirsi ja kaivauslastan kärjen kohdalla lauta.	Kohti E	14.6.2001
23	Koekuoppa 10 kuvattuna ylhäältä kohti W. Profiilin yläosan multa- ja hiekkakerrokset ovat 1900-luvun täyttökerroksia. Hiekkakerrosten alla on 1930-luvun "purkukerros", jonka pinnassa oli tiivis pikipäällysteisen laastin pakkaus. Pohjalla on savea, jonka seassa oli puulastuja. Kuvassa oikealla näkyy "purkukeroksen" pohjalla oleva hirsi ja kaivauslastan kärjen kohdalla lauta.	Kohti W	14.6.2001
24	Koekuoppa 10 kuvattuna ylhäältä kohti E. Pohjavesi nousee kuoppaan.	Kohti E	14.6.2001
25	Vandalismia. Sillan alla koillista sisäpihan muuria tuhottuna.	Kohti N	14.6.2001

Kajaanin linnan koekaivaus tehtiin Museoviraston rakennushistorian osaston ja Kainuun maakuntamuseon yhteistyönä. Koekaivauksissa pyrittiin selvittämään linnan kerrostumien säilyneisyys. Löydöt ovat linnan eri osiin tehdyistä koekuopista, joita kaivettiin yhteensä kymmenen kappaletta. Kaivauksen suorittivat Museoviraston tutkija Teemu Mökkönen ja Kainuun maakunta-arkeologi Esa Suominen. Alkuperäinen kaivauskertomus löytyy Museoviraston rakennushistorian osaston arkistosta. Löydöt luetteloi Teemu Mökkönen.

- KM 2001043:1** *Palanutta 1600-luvun ikkunalasia, vihertävää, Koekuoppa 1, purkukerroksesta, 1 kpl, 2.34 g.*
- KM 2001043:2** *Ruskeaa paksua pullolasia, Koekuoppa 1, pohjahiesusta, 1 kpl, 3.37 g.*
- KM 2001043:3** *Vihertävää pinnaltaan iridisoitunutta ikkunalasia, reunoissa moderneja lohkeamia, yksi alkuperäinen nyrhitty reuna, Koekuoppa 3, laastin- ja tiilensekainen kerros, 1 kpl, 7.62 g.*
- KM 2001043:4** *Pieni pala valkoista piitä, Koekuoppa 3, laastin- ja tiilensekainen kerros, 1 kpl, 0.54 g.*
- KM 2001043:5** *Luita ja kalan kiduskansi/suomu (?), Koekuoppa 3, laastin- ja tiilensekainen kerros, 3 kpl, 7.61 g.*
- KM 2001043:6** *Punasavikeramiikkaa, kylkipala, sisäpinnalla oliivinvihreä lasitus, Koekuoppa 3, pohjahiesun pinta, 1 kpl, 4.16 g.*
- KM 2001043:7** *Luuta, Koekuoppa 3, pohjahiesu, 6 kpl, 34.95 g.*
- KM 2001043:8** *Mahdollinen hioimen katkelma, Koekuoppa 6, tiilen- ja laastinsekaisen purkukerroksen alaosasta. 1 kpl, 52.63 g.*
- KM 2001043:9** *Kaksi liitupiipun varren katkelmaa, ei koristelua, Koekuoppa 9, tiilen-, hiilen- ja laastinsekainen kerros, 2 kpl, 9.18g.*
- KM 2001043:10** *Iridisoitunut ikkunalasi, alkuperäisiä reunoja ei jäljellä, ajoitus 1600-1800 -luvut, Koekuoppa 9, tiilen-, hiilen- ja laastinsekainen kerros, 1 kpl, 2.82 g.*
- KM 2001043:11** *Luuta, Koekuoppa 9, tiilen-, hiilen- ja laastinsekainen kerros, 12 kpl, 91.94 g.*